

La llengua en els mitjans de comunicació digitals Els usos de les TIC en la TV3 i Catalunya Ràdio

1. Descripció de mitjans i funcions

AUTOR

Oriol Camps

1) Les TIC intervenen en el procés d'elaboració dels continguts.

- Les TIC s'utilitzen en el procés d'elaboració de continguts: els programes de redacció utilitzen la tecnologia dels enllaços per a la comunicació entre els diversos punts del procés de producció: redacció, correcció, lectura a l'estudi / prompter... En el cas de la CCMA, són dos programes diferents: Dalet Plus a Catalunya Ràdio i iNews a Televisió de Catalunya.
- A part de les converses personals i per telèfon, els redactors d'informatius i esports es relacionen amb els correctors a través del xat incorporat en els programes de redacció.
- Els guionistes de programes i els correctors es relacionen a través del correu electrònic, que també serveix per enviar textos a corregir i tornar-los corregits.
- En el cas dels webs, la redacció es fa en el Deliverty, un gestor de continguts basat en webservice. Això implica que s'hi pot treballar des de qualsevol lloc amb connexió a Internet.

- El web lingüístic de la CCMA, l'ésAdir, serveix tant per promoure el consens entre els lingüistes com per fixar i divulgar els criteris de lèxic, grafia i pronúncia de topònims i antropònims, etc. S'adreça en primer lloc als professionals de les nostres empreses, però, com que és un web obert, el pot veure i consultar qualsevol persona que hi estigui interessada. El Llibre d'Estil de la CCMA, actualment en procés d'elaboració, també es divulgarà en aquest suport, i per tant estarà obert al públic.
- Estem posant a punt un corrector informàtic (en diem Revisor d'estil) basat en webservice, que dialoga amb les quatre plataformes de redacció: Dalet, iNews, MSWord i Devery. Des del punt de vista lingüístic, aplica els criteris de l'ésAdir.
- La relació amb el públic que ens adreça suggeriments, queixes i consultes també es fa a través del web del 5430/SAEO: gestor de continguts associat al correu electrònic.

A més, iCat_fm ofereix quatre emissores més, especialitzades en diferents estils de música, que només es poden sintonitzar per Internet, a través d'aquesta pàgina: TotCat (música exclusivament en català), Mediterràdio (Música dels països de la ribera mediterrània), iCatjazz (jazz), Xahrazad (música de dones). Per la seva banda, Catalunya música amb el seu web propi ofereix informació sobre els autors, els intèrprets, les orquestres, l'actualitat del món musical, i ofereix una altra pàgina, CatClàssica ("tots els clàssics catalans": autors, intèrprets, orquestres...).

Per la seva banda, TVC ofereix el web ritmes.cat, de música pop i rock, que també incorpora una llarga llista de blogs de grups musicals del país, amb les seves programacions, i que sempre ofereixen enllaços als seus webs... Tot això suggereix tot un món interconnectat, un laberint molt espès, on és fàcil de perdre's... sempre en català!

El fet és que les audiències dels webs de la CCMA pugen amb força, i no sembla que sigui solament per raons conjunturals, com ara esdeveniments que hagin atret més audiència, sinó que sembla que el creixement de l'audiència a la xarxa és una

tendència més de fons, que revela canvis en els costums de la societat en relació amb la comunicació: sobretot pel que fa a la programació dels continguts als quals es vol accedir segons els interessos i les possibilitats horàries dels usuaris. Així, i sense voler-vos atabalar amb els números, el conjunt dels webs de la CCMA se situa els primers mesos d'aquest any al voltant del milió i mig d'usuaris únics mensuals, que representen, per al febrer, una mitjana de 102.000 usuaris diaris.

2. La llengua en els canals de comunicació i participació

S'ha de valorar el canvi que representa Internet en relació amb les emissores audiovisuals convencionals de ràdio i televisió. En primer lloc, perquè d'una emissió lineal en el temps, irrecuperable, es passa a una emissió que queda arxivada a Internet i per tant és recuperable més tard, més o menys fragmentada per continguts. En segon lloc, però no menys important, perquè d'una emissió “unidireccional” (encara que sempre complementada amb el telèfon i els estudis d'audiència) es passa a una emissió “multidireccional”, ja que els oients i espectadors complementen els programes. I no un darrere l'altre, com es fa amb el telèfon, sinó escrivint tots alhora, de manera que els xats representen una sèrie de línies argumentals que s'entrecreuen, però que d'alguna manera van a parar totes al programa. No solament aporten paraules, sinó també fotografies i vídeos.

Des del punt de vista lingüístic, també hi ha un pas qualitativament diferent: de la llengua parlada a l'escrita. Encara que sempre s'ha considerat que escriure és una mica més complex que parlar, hem de convenir que en això hem fet un salt: la gent ha saltat del telèfon al correu-e, i segurament això ha fet que percebin la comunicació escrita d'una manera més natural, molt menys solemne de com la consideràvem nosaltres fa uns anys, i no parlem ja de les generacions dels nostres pares i avis, que necessitaven un seguit de fórmules per escriure una carta.

Als mitjans interactius, la comunicació escrita esdevé tan efímera com l'oral, i malgrat que té un grau més de fixació, perd molta importància, i per tant també perd molta formalitat. La gent s'expressa amb espontaneïtat, sense patir gaire per les formes, i, és clar, això afecta l'ortografia.

I encara hem de subratllar un punt que per nosaltres és molt important: un cop obert aquest espai de comunicació que representen els nostres webs, blogs, fòrums i xats, els nostres internautes s'hi expressen majoritàriament en català. Les intervencions en castellà són poques i en general respectuoses, encara que no es pot excloure algun estirabot. Però el 99% dels missatges estan escrits en català. En els canals que reclamen identificació de l'usuari el llenguatge és correcte i el català emprat, en general, també. Amb tot, segurament un estudi a fons d'aquests missatges, des del punt de vista normatiu, ens permetria valorar la penetració de la normativa en la població escolaritzada en català. I això ens permetria valorar l'efectivitat de l'ensenyament de la llengua, al cap de tants anys d'immersió. I potser també veuríem que hi ha uns quants punts conflictius no ben resolts ni per l'escola ni, potser, per la normativa mateixa.

Hi ha tant de material als webs de la CCMA que resulta difícil fer un corpus fiable que sigui representatiu. L'únic que he pogut fer ha estat recollir un petit corpus aleatori, sense triar els elements per raó de la llengua o d'usos lingüístics. I a partir d'aquí, admetent que hauria pogut triar altres fragments, miraré de comentar breument els aspectes que em semblen més rellevants. Els textos figuren a l'annex d'aquesta exposició.

Començo destacant un parell de fenòmens que em semblen importants, encara que fins a cert punt són externs a la llengua:

Primer de tot, l'ús d'abreviatures. En principi, no em preocupa gaire, mentre siguin només abreviatures i no substitueixin sistemàticament les paraules escrites senceres. Les abreviatures es troben sobretot en els xats, que són mitjans molt directes, on cal escriure ràpid, per poder enllaçar amb l'interlocutor(interSCRIPTOR?), i també en els escrits de la gent més jove (aquí hi podria haver un punt de preocupació... en el sentit que pot manifestar una despreocupació en relació amb la formalitat).

En canvi, sí que em preocupa la representació del riure o el somriure per “je,je,je”, escrit amb jota castellana. Potser en aquest punt caldria contraatacar amb una campanya de “ha,ha,ha” (forma preferida pel DIEC) o “he,he,he,”? Mascaró, a la GCC (M1.4), considera que són “intejeccions extralingüístiques; però és ben clar que si llegíssim aquesta jota en català faríem [ʒéʒéʒé], i no pas [héhéhé] o [héhéhé].

També em preocupa la facilitat amb què la gent jove se saluda dient “bones”. I escrivint “Bones” als missatges de correu-e. Bones què? Deu ser una traducció del castellà “buenas”, que serveix tant per a “tardes” com per a “noches”. Em preocupa la, diguem-ne, innocència amb què ho diuen o escriuen, com si no tinguessin clara la frontera entre les dues llengües. Però amb aquesta observació surto fora del corpus, ja que no n’hi ha cap exemple.

Dit això, mirem de detallar una mica:

Els accents representen el percentatge més alt de les faltes: sobretot, per omissió, però també per confusió entre oberts i tancats; en un parell de casos hi ha un mal ús de la dièresi. Total, 112 incidències amb els accents, que representen un 32,65% de les faltes i un 1,48% de les 7.581 paraules d’aquest text (descomptant les indicacions de qui parla, data i hora, i tot això). I, si els accents fallen, els apòstrofs i els guions dels pronoms febles també (20: 5,83% de les faltes i 0,26 del total de paraules). També hi ha algunes faltes de puntuació, de la qual es prescindeix sovint... En algun cas t’ho has de mirar dues vegades per saber què vol dir. Per exemple: “Fas 18 anys no felicitats”. Però és fàcil d’interpretar si es puntua: “Fas 18 anys, no? Felicitats!”

En aquests canals d’escriptura ràpida, és fàcil trobar-hi faltes de picatge (20: 5,83% de les faltes i 0,26 del total de paraules).

L’ortografia del català no acaba d’estar prou assegurada, sobretot en les generacions joves, com es pot veure en els textos, on es confon la *b* i la *v* (hi trobem “acavar” amb *v*; “movilitzar”, “governen” o “tocaba”, que es podrien deure a la

influència del castellà. Però “reventar”, amb v, com si tingués a veure amb el vent...) (12: 3,50% de les faltes, 0,16 del total); es confon la a i la e en posició àtona, (16: 4,66% de les faltes, 0,21% del total)... Aquestes són les faltes que més nombroses; però n’hi ha d’altres, amb menys ocurrencies, però que il·lustren la feblesa de l’ortografia apresada o una actitud de descurança, potser motivada per la velocitat amb què s’escriu: falla la distribució de ss, s, c, ç i x (15: 4,37% de les faltes, 0,20% del total); s’escriu *ela* simple en lloc de geminada, i si es gemina no se sap que existeixi el punt volat; no sempre s’escriu la -t dels finals en -nt, però a vegades es posa una -t final on no toca (“esteticient”; DIEC: *esteticista*); etc. Hi ha altres casos amb menys ocurrencies cadascun, que no cal detallar aquí. També hi ha unes quantes confusions: *tan/tant*, *beurem/veurem*, “cult” per *culte*, “per anar obrint boca” en lloc de *per anar fent boca* o bé *per anar obrint la gana*, etc.

Sí que hi ha un bon nombre de castellanismes (35: 10,20% de les faltes; 10,20% del total). Uns, emprats amb tota naturalitat, com si fossin paraules catalanes: “emperrats” per *entestats*; “matxo” en el sentit de ‘parella sexual mascle’; “donar-li mil patades” en el sentit de *donar-li cent voltes* (‘superar-lo de molt’); “olvidat” per *oblidat*; “currar-s’ho” per *treballar-s’ho*; “s’ho monta” per *s’ho munta*; “humildat” per *humilitat*; “engancho”, escrit directament en castellà, tot i que tindria el mateix sentit escrit *enganxo*; “que s’enteri tot el món” per *que ho sàpiga tothom/ tot el món*. Hi ha algunes paraules que s'utilitzen en castellà perquè l'autor pensa que així hi afegeix alguna connotació: “ritmillo”, “flequillo” (escrit amb cometes; en el mateix fragment es diu naturalment *serrell*); “guaperas” per subratllar “guapo”; “llevaderas”, també amb cometes, en el sentit de *suportables* o *passadores* (les hores de feina); unes quantes construccions com ara “no és de rebut”, “no cap dubte que”, “no hi ha volta enrere”, “de totes formes”, “com s’acabi la sèrie”, “per supost”, “porta unes setmanes que res”... Remarco els dos casos amb cometes (“flequillo” i “llevaderas”), perquè indiquen que l'autor sap que la paraula no és catalana, però la utilitza de totes passades, sigui perquè no en té d'altra, sigui perquè li agrada més. En canvi, en molts dels altres casos no hi ha consciència de transgressió de la norma. Com tampoc, potser, en els tres casos d'utilització de l'article neutre lo: “lo pitjor de la sèrie”, “viure de lo que ha fet”, “provaré lo dels purés”.

També s'utilitzen amb naturalitat algunes frases curtes en anglès, sempre amb intenció connotativa: *hello again*, del “xato”(com en diuen dels que participen en el xat: “els xatos i les xates”) que se n’ha anat un moment i torna; un “Reig for president” que no se sap a què treu cap; “let’s rock” en el context del Casal Rock; i, dins el Súper3, “I love Piqué” i “I love Riki”.

Per acabar la relació, us diré que en els textos aplegats s’hi troben textos de persones que semblen de més edat i que s’expressen amb un català francament correcte, i amb un discurs coherent. Normalment a un text més llarg hi correspon una expressió més correcta i ben travada, que tot i això pot contenir algun castellanisme.